List 14.

NOVICE

Tečaj XLVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 2. aprila 1890.

Obseg: O cepljenji na mestu. — O škropilnicah za škropitev trt proti strupeni rosi. — Katere ameriške trte sadimo. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O cepljenji na mestu.

Gospod J. Žirovnik se je oglasil v št. 12 „Novic“ proti cepljenju v roki ter navaja, da je tako cepljenje običajno v kmetijski šoli v Grmu in v drevesnici kmetijske družbe v Ljubljani. Pravi, da se je tudi on tako učil, a da so ga izkušnje preučile. Gospod Žirovnik naj bode preverjen, da po večini velikih drevesnic cepijo ob prvem cepljenji v roki, toraj ta način ne more biti napačen. Ko bi gosp. Ž. bilo kedaj pocepiti nekaj tisoč drevja na mestu, in to tik tal, ne pisal bi nikdar več proti cepitvi v roki. Hrbet in kolena bi ga do dobrega prepričala, da so nauki slovečih sadjarjev kakor Lukasa, Babo-ta i. dr. vendar dobri ter da jih njegove majhne izkušnje ne morejo ovreči.

Sicer si pa gospod Žirovnik sam nasprotuje. Pravi da je dosegel ob cepitvi v roki pri jablanah 95%, pri hruškah 70—80%, in to s kupljenimi divjaki, med katerimi je bilo mnogo slabih. On piše: „Dokler sem imel divjak v roki, obetal je še nekaj. In če se mi je tudi zoel tretje kakovosti, cepil sem ga in vsadil. A pognati ni hotel, posušil se je do tal“. Ako je gosp Žirovnik s takimi divjaki dosegel gori omenjeni uspeh, bil je uspeh ne le dober, ampak izvrsten. Veliko boljše seveda bi bil uspeh, ako bi bil rabil dobre divjake, zlasti pikirane hruševce. Da je jemati za cepljenje divjake tretje vrste, tega se gosp. Ž. ni učil v učiteljskem tečaji l. 1884 na Slapu, niti ni bral tega v nobeni nemški ni slovenski knjigi. Z nepravilnim ravnanjem se toraj stare izkušene reči ne morejo ovreči.

Da se v roki cepljene hruške prvo leto ne izponašajo dobro, to učé v vsakem učiteljskem tečaji, to poudarja tudi Pirc v svoji knjigi. in to sem tudi jaz omenjal v svoji knjigi. Čudno se nam pa zdi, da gosp. Ž. ne pove, da hruške potem s svojo rastjo dohite v drugem letu jablani in jih celo prekose. To pa je gosp. Ž. le tedaj izkusil, ako je drugače pravilno ravnal.

Kar gosp. Ž. trdi, da sneg rad polomi slabo pognavše cepiče, imamo pa tu v Grmu ravno nasprotne izkušnje. Sneg nam polomi dolge mladike, kratkih pa nikdar ne, celo ne od slabo pognavših hrušek. Sicer je pa škoda od snega pri enem ali drugem cepljenji skoraj popolnoma neznatna.

Kar pa gosp. Ž. o ogrcih v drevesnici piše, to je pa skoraj čudno. Zakaj bi neki ogrci rajši hodili na drevesa, v roki cepljena, nego na druga? Saj tudi v roki cepljena drevesca postanejo po dve, tri in po več let stara, torej močnejša in se laže branijo ogrcu nego Žirovnikova v drugem letu cepljena. Slabiče seveda ogrc hitreje uniči, a takih umen sadjar ne bode sadil, naj si cepi ob tem ali drugem času, ker divjaki morajo biti za oboj način enako pripravljeni*.)

Ne bi se bil oglasil proti članku gosp Ž. ako bi iz njega ne mogel kedo posnemati, da 1. jaz ne poučujem dobro v učiteljskim tečaji in 2. da v drevesnici kmetijske družbe v Ljubljani in v drevesnici kmetijske šole v Grmu ne goje pravilno drevja **.)

*) Za cepljanje v roki rabimo vedno močnejše divjake, nasprotno pa za okulovanje ali za cepljenje drugo leto slabejše, katere ogrc torej laže uniči. Ur.

**) Mi smo bili sami namenjeni protičlanek spisati. ker je g. Ž. obravnaval reč, o kateri moramo dostikrat razne trditve zavračati. Sicer naj v drevesnici vsak po svojem išče sreče, a kmetijska družba bode ostala pri cepljenji v roki, ker s tem si prihrani časa, prostora in denarja. Če bi se družba ravnala po Ž. načelih, prodajal bi vrtnar celo zimo dolg čas, spomladi bi pa ne vzmogel dela. Ur.

K. ZEITUNGS-STEMPEL

O škropilnicah za škropitev trt proti strupeni rosi.

S Štajerskega smo dobili dve pismi o najcenejših škropilnicah za trte. Eno pismo se naslanja na uže zvršene poskušnje, ki so se prav povolno obnesle. Ker se držimo načela, da imajo objavljene izkušnje praktičnih kmetovalcev za vsak kmetijski list veliko vrednost in ker je vsako kakeršno si koli bodi škropljenje trt boljše nego nič, zato objavljamo zanimivi pismi, prepuščajoč našim vinarjem sodbo o popisanih izkušnjah. V obeh pismih je govorica o enakih brizgalnicah, in spisatelj drugega pisma je bil celo tako prijazen, da nam je poslal na ogled tako pripravo.

Gospod Fr. L., posestnik pri Sv. D., nam piše:

Glede na vprašanja v „Novicah“, ki se tičejo najcenejših in dobrih škropilnic za trte, naznanjam Vam naslednjo svojo izkušnjo. Poslužil sem se navadne, priproste otročje igrače ali sikalice. Vsak menda ve dobro, da si otroci radi delajo iz bezgovega lesa sikalice, s katerimi morejo vodo do 8 metrov daleč sikati. Iz bezgovega debelca izločijo stržen, na sprednjem konci pa zabijejo čep z manjšo luknjico od bezgove. Po sredi se premiče palica z neprodušnim betom na konci. Ta igrača ima le ta nedostatek, da tekočine ne razpršuje. Ker pa brizgalnica mora tekočino razprševati v premajhne kapljice, pribil sem na sprednjem koncu namesto lesenega čepa z luknjo kositerno pločico ter jo z dletom počez presekal, da je preseka (špranja) kakega pol metra široka. Da ne more tekočina pod pločico v stran sikati, podložil sem jo z usnjatim kolobarčkom. Premična palica se na koncu ovije s platnom, sukancem, predivom ali s kako drugo neprodorno tvarino, da ne more tekočina nazaj uhajati.

Luknja se lahko s svedrom izvrta kolikor treba široka, vendar ne čez 2 ‰, ker je potem zelo težko pritiskati. Manjšim posestnikom, ki nimajo morda čez dve orali vinograda, zadostuje popolnoma ta pastirska pralica. Takim posestnikom pač res ni vredno do 20 gld. in še draže brizgalnice kupovati, akovavno bi se jih tudi več združilo, ker sčasoma utegne vendar ta uima prenehati. Ta domač stroj tudi izvrstno rabi, ako hoče roj pobegniti.

No, pokvari se tudi težko. Najhitreje še se obrabi sukanec ali predivo na koncu palice, kar se pa hitro lahko z drugim nadomesti, ne da bi orodje moral v mesto h kleparju nositi in bi morda najboljši čas za škropljenje zamudil. Zamudno pa tudi ni škropiti, kakor bi se komu zdelo. Jaz sem lani v svojem vinogradu jedno oralo v treh urah precej močno poškropil in si še tekočino sam donašal. Najlaže se škropi iz kake posode. Sprednji konec sikalice se pomoli v tekočino, palica se izvleče blizu do konca, in sikalica je polna. Zdaj se pomeri na trto, in palica se potisne kolikor moči naglo, da se tekočina bolj razprši. To delo se lahko kaj hitro ponavlja. Veliko boljše je, ako se škropi bolj z daleka, ker kolikor dalje tekočina prši, bolj se kapljice razdeljujejo in na zadnje se že kakor megla počasi na listje usedajo.

Lani se mi je tako izvrstno obneslo, da bi letos lahko kupil najmanj tri Allweilerjeve škropilnice, pa nočem, raje rabim svojega preprostega uma sad, ki ne stane niti vinarja. Pridelal sem vina dvakrat toliko, kolikor bi ga sicer, in dvakrat toliko vrednega. Dasi imam vinograd posajen večidel s „Habševino“, katero je strupena rosa napadla pri nas že prvokrat 1878 l., samo ne tako hudo, kakor zadnja tri leta, vendar je še bilo lani ob trgatvi listje popolnoma zeleno. S to toliko hvaljeno trto se je najbrže strupena rosa v naše kraje zanesla, ker je najprej ta trs napadala, le zadnja tri leta se je pri nas tudi drugega lotila.

Gospod Sv. H., učitelj v Jarenimi, nam piše:

Pošiljam Vam na ogled in preizkušnjo najcenejšo skropilnico proti strupeni rosi. Ker si jo lahko naredi vsak vinščak sam, ali mu jo pa izgotovi kak mizar za malo denarja, utegne biti revnejšim vinogradnikom ž njo jako ustreženo. Posestniki prostranih goric bi lahko imeli po 3, 4, 5 in še več takih škropilnic.

Ako bi raza (špranja) na bakreni ploščici bila za pravo škropilno tvarino pretesna (zdaj le vodo lepo škropi), lahko se z nožem ali z dletom primerno razširi. Usnjeno kolesce med lesom in kovino brani, da tekočina po strani ne sika. Za škropilno zmes bi morale biti primerne brente, ki bi jih škropilci imeli tako za vrat obešene, da bi najlaže iz njih zajemali. Po potrebi in množini trsnega listja se lahko bet manj ali bolj ven potegne, da manj ali več tekočine zajame. Kolikor nagleje se bet v cev porine, toliko bolj na drobno se tekočina razprši. Da bi se pritlično listje tudi od spodaj škropilo, treba je le samo razo (špranjo) na bakreni ploščici z dletom vsekati na pošev; taka sikalica škropi na eno stran. Pri nas v Slov. goricah bodo kmetje to ceno škropilnico zelo rabili. Tako jim ne bo treba podpirati nemških tovaren in izdelovalcev. Ako bo po Vašem prepričanji s to malo pripravo bornemu vinščaku slovenskemu kaj pomagano, blagovolite jo vsprejeti v cenjeno „Novico“, ki je naš pravi, odlični učitelj o gospodarstvu.

Katere ameriške trte sadimo?

Tako je vprašal predzadnji številki „Novic“ neki g. učitelj z Goriškega, seveda z ozirom na trtno uš. Na to vprašanje prav odgovoriti, je sedaj še težavno, celo nemogoče.

Ameriške trte delimo poglavitno v štiri razrede, in to po rodovitnosti ter kakovosti grozdja in pa po njih stanovitnosti zoper trtno uš. V prvi razred denemo lahko vrste, katere prav dobro, to je močno rode, pa nekamo čudno dišeče ali, bolje rečeno, smrdeče grozdje, ki jih pa trtna uš uničuje ravno tako kakor naše domače vrste (vitis vinifera), le nekoliko pozneje. Čudnemu duhu

ali smradu grozdnemu pravimo tehnično „foks“. V ta razred spada tudi tako zvana izabela ali katanja, labruska, laški „uva fragola“, katere je po nekaterih slovenskih vinorodnih krajih, kakor na Goriškem okolo Gradiške in Prevačine, na Štajerskem okoli Maribora, na Dolenjskem v Mokricah itd. že vse polno. Ta vrsta je res ameriška, v Evropo za španske kraljice Izabele iz Katanje (od tod njeno ime) prinesena, ali trtni uši ravno tako podvržena, kakor kaka domača vrsta, samo da uši nekaj let dlje kljubuje. Zato, ker je ta trta res ameriška, jako rodovita in ker posebno dobro strupeni rosi kljubuje, sade jo po nekaterih krajih posebno kmetje prav strastno, dasi daje prav neprijetno dišeče vino, češ, da je trtna uš ne bode uničila.

V drugi razred štejemo lahko vrste, katere tudi dobro rode, pa tudi trtni uši kljubujejo, grozdje, oziroma vino, ima foks-duh. V ta razred smemo umestiti tako zvano jorkmadejro, katera je po vsem labruski kaj močno podobna, le da ima veliko manjše grozde, drobnejše jagode, manjše liste in tanjši les.

Ali je ta vrsta popolnoma stanovitna zoper trtno uš ali ne, ni še do dobrega dognano; po nekaterih krajih (posebno po Franciji) jo namreč jako hvalijo, po drugih jej pa odrekajo vso vrednost. V Klosterneuburgu na primer uničila jo je trtna uš isto tako kakor navadno labrusko. Vendar mora pa ta vrsta vsaj po gotovih krajih in v gotovi zemlji vkljub trtni uši dobro uspevati, kajti sicer bi jej ne bila cena tako visoka, skoraj najviša med vsemi priporočanimi ameriškimi vrstami. Deželna kmetijska šola v Grmu ima te trte že cel, precej velik vinograd v Smolinji vasi zasajen zaradi pridelovanja vina — če tudi dišečega, tikoma zavoda ima pa še drug s to vrsto zasajen vinograd, zaradi pridelovanja lesa za njeno pomnožitev.

V tretji razred uvrstimo lahko vrste, katere, dasi ameriške, nimajo nič foksa, ki so torej za napravo vina ravno tako dobre kakor naše domače vrste ter se vrhu tega še trtne uši nič ne strašijo. V ta razred spadajo na primer Otello (črna vrsta), Elvira (bela vrsta), Jaquez (črna vrsta), Herbemont (črna vrsta). Te vrste torej bi najbolj priporočali. Toda tudi pri njih je neka neprilika, in sicer ne majhna. Jaquez, Herbemont in Elvira so jako pozne vrste, katere, bodo na Slovenskem k večemu v Vipavi, v Istri in na Primorskem dozorevale, nikdar pa ne na Dolenjskem ali pa na Štajerskem. Otello smo lani videli v državnem vinogradu kostanjeviškem uže konec avgusta močno zrelo. Toda baron Babo nam piše v pismu z dne 2. p. m o vseh teh vrstah tako le: „Sicer tudi te z jorkmadejro vred filokseri popolnoma ne kljubujejo.“

V poslednji, to je četrti razred, spadajo take ameriške trte, katere trtni uši sicer popolnoma (?) kljubujejo pa skoraj čisto nič ne rodijo. Njih grozdje je namreč tako majhno, jagode tako drobne in brezsočne, da potrebujemu 50 do 60 hektolitrov grozdja — ako ne še več — za napravo le enega hektolitra vina. Vrste tega razreda moremo torej uporabiti za napravo vina le na ta način, da jih s cepiči naših domačih vrst šele cepimo, požlahtnimo, tako da imajo trte potem podzemljski del ameriški, evropski pa nadzemeljzki, deblo in vse drugo. Take ameriške trte bi bile: Riparia sourage (divja riparija), jorkmadejra, solonis, rupestris, cintiana in še drugih več. Ali tudi te vrste se ne izponašajo po vseh zemljah in legah enako dobro. Po nekaterih jih trtna uš uniči, po drugih jih sicer ne uniči, toda v 12, največ 15 letih napade cepljene trte neka bledica (chlorisis), in ob trte je. Da je istinito tako, dokazujejo razne jako obširne poskušnje na Francoskem, o katerih imamo dve jako obširni poročili. Eno je od ministerijalnega sekcijskega svetovalca našega poljedelskega ministerstva gospoda Depretisa, drugo od tajnika hrvatsko-slovenske kmetijske družbe v Zagrebu, od gospoda Fr. Kuralta. Prvo poročilo je skozi in skozi veliko bolj pesimistično od druzega. Sicer nam je znan slučaj s Štajerskega, kjer je čisto nov, z riparijo zasajen vinograd (blizu Bizelja) v prilično malo letih trtna uš popolnoma uničila. Francozi trdijo, da ni vsaka riparija enako dobra, to je proti trtni uši enako stanovitna. Za najboljšo smatrajo tako zvano „Riparia gloire de Montpellier“. o kateri nam tudi baron Babo piše, da je ona dozdaj na vrhunci vseh riparij in tudi druzih trt, katere za podloge našim evropskim priporočajo.

Ker so ameriške trte, cepljene s cepiči naših trt, sploh tako nezanesljive, posebno gledé trajnosti in bolezni bledice (chlorosis, izmislili so Amerikanci sami še nekaj, kar zdaj Francozi in Italijani močno posnemajo. Plode namreč ob trtnem cvetji umetno ameriške trte z domačimi in domače z ameriškimi. Tako predobljeno seme vsejejo in iz tistih trt (bastardov), katere najboljše grozdje rode, režejo potem cepiče za požlahtnitev čisto ameriških trt. Misel, katera jih pri tem vodi, je ta le: Ako utegne bledici to biti vzrok, da se sok čisto ameriških trt s sokom čisto evropskih (oziroma azijskih) ne spaja, potem se more sok čisto ameriških trt s sokom bastardov že veliko bolje spajati, in njih trajnost biti mora toliko veča.*) Misel je gotovo zdrava, dobra, ako tudi ne učenjaški dokazana. „Vse je treba izkusiti, kar se ne da z vedo dokazati“, piše baron Babo, kateri še to dostavlja: Prav priporočilo vredne barstardne vrste za požlahtnjenje čisto sočnih ameriških (riparij) bi bile: Etta (bela), Triumph (bela), Algavara (rdeča), Rogers hybrid (črna), Morion (črna), Black Pearl (črna), Black July (črna), Goethe (bela), Pocklington (bela,) Noah (črna), Wilder (črna), Jona (rdeča),

Gospod učitelj z Goriškega se bode po vsem tem, kar smo mu dozdaj odgovorili, namuznil ter rekel: „i

*) Tega stavka ne sme nihče za strogo fiziološko istinitega smatrati. Sami vemo predobro, da je asimilacija soka od vsega organizma trte odvisna, pa zaradi krajšega pišemo tako. Pis.

*

zdaj sem pa tam, kjer sem bil, nič gotovega nisem o ameriških trtah vedel in nič gotovega tudi zdaj ne vem". In res je tako. Toda tako se ne godi le gospodu goriškemu učitelju, marveč tako godi se nam vsem, za stvar se brigajočim. Vsi skupaj dandanes še nič gotovega ne vemo, katera ameriška trta ali morebiti tudi neameriška bode trtni uši popolnoma kljubovala. Vsi se moramo še danes držati izreka svetega Pavla, kateri je Korinčanom tako le pisal: „Vse skusite, najboljše pa obdržite." Tako je in nič drugače, sam Bog pa daj, da bi kmalu drugače bilo. R. Dolenc.

Razne reči.

* **Žabe preženeš iz ribnjakov**, ako deneš vanje ščuke, katere tudi po blatnatih ribnjakih dobro uspevajo. Ščuke žabe in njih ikre z veliko slastjo jedo in jih tako zatirajo.

* **Kopriva** je kaj dobra krmska rastlina. Kopriva sicer uspeva tudi na slabi zemlji, vendar je napačno misliti, da raste na taki zemlji na vsak način. Zemlja mora biti vsaj rahla in čila. Koder je nakopičenih mnogo ostalin od starih stavb, smeti itd., ki se ne odstranijo prav brž, kaže prav dobro koprive sejati.

* **Plesnivega sena** živina ne jé rada, in je tudi nezdravo. Tako seno pa naredíš prav dobro užitno, ako je zrežeš kakor rezanico, poliješ z vodo, v katero so bili pomešani otrobi, in potem v primernih posodah (na pr. zabojih) dobro skupaj stlačiš. V 30 urah se seno zgreje, postane prav dobro užitno in zdravju neškodljivo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 72. Imam kravo, katera mi je štiri teleta skotila, sedaj pa se na noben način ne more oplemeniti. Vsak drugi mesec pride k biku, pa 8 dni vselej potem izlije iz sebe neko smrdečo materijo in za nekaj časa se zopet pomišlja. Krava je dobro rejena in koti izvrstna teleta za pleme. Kaj naj počnem, ali ji na žili puščati ali jo prodati? (Št. K. v M. na P. Štaj.)

Odgovor: Vzroki najbrže so bolna spolovila, in zato Vam prav toplo priporočamo vprašati živinozdravnika. Izvrženje je nasledek nalezljive bolezni v maternici, zato vse ono, kar krava izvrže, skrbno odstranite, in kravo izpirajte z vodo, v kateri je na 100 delov raztopljen 1 del karbolne kisline. Puščanje ne bode pomagalo, živinozdravnik bode pa kravo skoraj gotovo ozdravil.

Vprašanje 73. Kedaj je čas lucerno sejati? (F. S. v L.)

Odgovor: Z lucerno je tako ravnati kakor z navadno deteljo, le ob setvi je gledati na to, da lucerna dobi še dosti zimske vlage, vendar je pa občutljiva proti mrazu, nato je pa ne smemo prezgodaj sejati. Mladi lucerni škodujeta suša in pa mraz, in na to se je pri setvi ozirati.

Vprašanje 74. Imam dovolj vodne moči in tudi prostora bi lahko v svoji kovačnici pogrešal, da bi si naredil stope za pehanje kosti. Vendar mi je vsa reč nejasna, ker še nikdar nisem videl kaj takega in tudi ne vem, kje bi si ogledal. Kako naj reč izvedem? (M. M. v Br. na Štajerskem.)

Odgovor: Reč ni tako lahka in tudi ne ceno. Ako hočete delati kostno moko za gnoj iz neizparjenih kosti, zdrobite kosti najprvo v stopah in potem jih zmeljite v moko na mlinskih kamenih. Razen tega so pa še posebni stroji. Oglejte si na pr. tovarno za kostno moko v Ljubljani, ali pa se obrnite do katere tovarne, ki izdeljuje take stroje. Da bi Vam vse, kar se dostaje kostne moke, tukaj razložili, ne kaže, ker reč morda nobenega drugega bralca ne zanima.

Vprašanje 75. V tukajšnji podobčini je mnogo gospodarjev sklenilo, da hočejo letos v njive svoje koruzo saditi. Do zdaj je obiloma niso še sadili, in sicer zaradi tega ne, ker prvič ni navada, a drugič, ako je posamezen kaj vsadi, uničijo mu jo razni ptiči (vrane, krokarji), potem otroci, ki gredo na dotično osamljeno njivo štruce ali storže krast. Ako pa vkljub vsem tem nezgodam kaj ostane, pa je pridelek — toda ne vsako leto — nezrel. Da je nezrel, menim, da je krivo seme, iz južnih krajev pripeljano, toraj neprimerno tukajšnjemu bolj mrzlemu podnebju. Vsled tega prosim, naj uredništvo nasvetuje, kje bi se udobilo seme in katere vrste koruze bi glede kvalitete in kvantitete za tukajšnji mrzli okraj bile najbolj priležne? (F. v Z.)

Odgovor: Izkušnje so pokazale, da je izmed zgodnjih koruznih vrst povsem najboljša sekelska. V Biharu so naredili poskušnjo, da so 14. aprila sejali to turščico in so potem na isti njivi še enkrat isto leto pridelali popolnoma zrelo zrnje, vrsta „činkvantino" pa v drugič niti zrnja ni več naredila. Sekelska turščica je pa tudi za tretjino rodovitnejša od činkvantina in pinjoleta. Te turščice pod imenom „sekelska turščica" doboste pri grajščaku Arpádu pl. Szent-Királlyji v Scombatfalvi pri Székely-Udvarhely na Ogrskem 100 $^{k}/_{g}$ za 15 gld., 50 $^{k}/_{g}$ za 8 gld., 25 $^{k}/_{g}$ za 5 gld. in $4^{3}/_{4}$ $^{k}/_{g}$ za 1 gld. 50 kr.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

159.

V Ballaratu.

Po polunoči so slišali stanovniki okoli hotela nekoga na ulici glasno na pomoč klicati. Nobeden se ni dosta zmenil za to, kajti v tukajšnih mestih se vrlo

pogosto prigaja, da zlatokopi po cele noči zapravljajo, ali se po ulicah boksajo*) Tudi je bila črna noč in je strašno lilo.

Zjutraj zgodaj so našli umorjenega diggerja pod staro streho, pod katero sem hotel jaz prenočiti. Mrtvec je bil oboden po prsih, vrat mu je bil zadrgnjen s tenko vrvico, ki se je uže globoko v meso zarezala, in v skrčenej pesti je držal šop ženskih las, svetle kostanjeve barve, kakoršne imajo irske ženske. S tega je bilo jasno, da so se umora irske ženske udeležile. Kakor se je dalo soditi po krvavem sledu, umorili so diggerja na ulici in potem vlekli pod staro streho. O krivcih nisem ničesar izvedel, ker sem kmalu na to odpotoval z Ballarata. Preiskavali so mnogo, več oseb so zaprli, ljudstvo pa je irskim dekletom vsa okna pobilo.

Za svojega bivanja v Ballaratu sem si ogledal tudi okolico. Zlato polje ballaratsko se širi po dolu, ki ima več angleških milj v objemu. Pred letom 1851 se je širil prales todi, kjer sedaj stoji ugledno mesto. Od takrat, ko je tu srečni rudar Mr. Hargreaves maja 1851. l. prvo zlato na avstralijskej zemlji našel, razvilo se je v teh krajih nepričakovano živahno življenje. Ballarat je nastal tako rekoč kakor bi gori pogledal. Vse je vrelo v ta kraj na novo odkrito zlatonosno zemljo. Sedaj je ostal od nekdanje slave samo še slab odsvit, da-si so gotovo še bogati zakladi v drobu skriti. Nekaj tednov preden sem jaz le sem došel, našli so velik kos zlata, ki sem ga sam videl v muzeju melbournskem. Tehtal je 184 fnt. in nekaj čez.**) Prodali so ga za 10.800 lib. št.

Sedaj so te in druge boljše kopanine v rokah angleških družb in drugih bogatih spekulantov, kateri delajo z dobrimi stroji in z mnogimi delavci. Na površju zemlje je zlato uže davno pobrano, dobiva se samo še v jaških po 200 do 300 črevljev globokih. Kedor nima pripomočkov, ničesar ne opravi. Zato so cele trume diggerjev ta mesta opustile in šle drugam sreče iskat.

Kakor v kopaninah tako se tudi v mestu opažajo sledovi nekdanjega blagostanja. Največ domov je lesenih, zidanih malo, kakor to sploh opažamo po mestih avstralijskih, katera so nastala ondi, kjer je zlato. Taka mesta navadno ne stojé dolgo. Kedar poide zlato, koj se stanovniki s svojimi stani izselijo, in postavijo novo mesto tam, kjer so nove zlate žile osledili.

Ko sem prišel v to mesto, stalo je mnogo hiš v vodi, kajti skozi mesto teče reka, ki se ob deževju zelo napne. Zato po mnogih ulicah stojé brvi, da morejo stanovniki po suhem hoditi sem in tjé.

160.

Na potu v Portland. Srečanje z domačini.

Brzo sem zapustil Ballarat. Na potu me doide jezdni policaj z mesta. Nisem ga opazil preje, preden ni s konjem pri meni obstal. Vlekel je silni zapadni veter, ki mi je drobni dež tako silno gnal v oči, da sem moral pokrivalo globoko na oči potegniti. Policaj obstane, privzdigne mi pokrivalo in pazno zré v obraz. Pred kot ne je zato tako verno me gledal, ne bi li osledil na meni kakih ran, kajti gotovo je sodil, da nalašč zakrivam obraz svoj pred njim. Pred kot ne je sledil udeležnike umora, ki sem ga preje v misel vzel. Še le potem ko je izvedel z mojih odgovorov, da nisem Angež, nehal je ogledavati me, in rad je videl, da sva šla vkup naprej.

Spotoma sem mu pravil mimo drugega tudi to, da ne vem, kamo bi se obrnil. Policaj mi je svetoval, naj grem naravnost proti severu na Portland, dobrih 100 angleških milj daleč, tam so nemški naselniki, kateri mi bodo dali dela čez zimo. Na daljše potovanje v tem času pa naj nikari ne mislim, kajti vode se bodo napele, in sem in tje skoro ne bode moči naprej priti. Povedal mi je tudi, v katerem smeru naj hodim, da ne zaidem. S početka mi bode zanesljiv vodnik telegrafska žica, ki je napeta od Ballarata na Port-Ferri, potem bodem prišel k ovčarnam, kjer mi bodo squatterji*) kaj več povedali. Sklenil sem, da se bodem ravnal po njegovem nasvetu. Ko sva se imela raziti, potegnil je iz žepa steklenico ruma in mi dal piti, da se pokrepim. Na to mi je segel v roko in voščil srečen pot. Hvaležno sem mu stisnil desnico za prijateljski svet.

Na Portland ni držal noben pravi pot, vsak teden namreč odhaja parnik z Melbourna v Portland in prepeljava potnike za nizko prevoznino $2^1/_2$, lib. štrl., toraj se navadno vsak ogne težavnega pota po suhem. Lezel sem čez hribe in doline. V ovčarnah, ki so po nekoliko milj oddaljene druga od druge, dobival sem potrebnega kruha, čaja in sladorja za več dni, kajti zgodilo se je večkrat, da dolgo nisem prišel k nobenej ovčarni.

Nekega dne ves utrujen prilezem pozno na noč do gojzda. Dež je lil. Gledam in iščem votlega drevesa, da bi se vanj stisnil in nekaj ur prespal. Ali nisem mogel iztakniti primernega mesta. Nato odložim okoli života oviti plašč in ranec, v katerem je bila dosta pičla zaloga, in grem brez skrbi naprej po lesu, da naberem suhih vej za ogenj. Nabravši naročaj suhljadi vračal sem se nazaj. Kmalu sem sprevidel, da sem zašel. Vedel sem sicer, da od poprejnega mesta ne morem biti Bog vé kako oddaljen, toraj kremem le na desno, le na levo, in previdno tipljem po tleh, ali nisem mogel dobiti plašča. Ker me je prazno iskanje naposled ujezilo, napravim ogenj kar tam, kjer sem baš obstal. Kmalu je plamen visoko švigal in silno prasketanje se je razlegalo v tihej noči. Potem poberem gorečo vejo in grem zopet plašča in ranca iskat. Hodil sem vse na okoli, pretaknil vso okolico, ali plašč kakor da je zginil. Opustil sem toraj daljno iskanje za nocoj in se vrnil k ognju.

Ali kako sem se zgrozil, ko sem okoli ognja zagledal tolpo črnih domačinov, katerih popreje ni bilo

---

*) Boksati je angleška navada, t. j. boriti se na pest.

**) Razen tega so dobili še dva velika kosa. Eden je imel 233 funtov eden pa 145 funtov in malo čez.

*) squaster- lastnik črede sploh.

videti nikjer. Obleke niso imeli. Spoznal sem z vsega obnašanja, da jim jako ugaja visoko plapolajoči ogenj, kajti skakali so z groznim kričanjem okoli njega in zamahovali z rokami okoli sebe čudno zvijaje telo pri tem skakanju. Ko so me zagledali, strnili so se brzo v en klopčič, rožljali s kopjem in bumerangi. Jasno mi je bilo, da so se ustrašili in se bojè. Kmalu so me obstopile ženske in deca, in prosile s povzdignjenimi rokami in krikom miloščinje. Kazal sem jim, da sem prazen, in da bi sam rad vzel. Odletele so od mene z nezadovoljnostjo in škrtale z velikimi belimi zobmi. Kmalu se je pomnožila tolpa z novimi došleci, ki so se brez dvojbe z lova vračali, kajti prinesli so podgano vrečarico, pravi oblizek avstralijskim domačinom. Cela tolpa jih je radostno pozdravila. Sedaj še le se je pričelo pravo veselje.

Možaki so se postavili okoli ognja in prikladali velike veje, ženske pa so pripravile lovino in vrgle v ogenj, da se opeče: drobu niso vrgle proč. Delale so s takim kričanjem, da ves čas ni bilo slišati prasketanja ognja. Kedar je bila žival dosta opečena, potegnila jo je neka ženska iz ognja in podala načelniku. To jo je pograbil za zadnji bedri, pretrgal na dva kosa, in zasadivši velike zobe v notranje dele, goltal je z veliko požrešnostjo. Ostanek je podal drugim, in tako je šlo po vrsti v kolu od enega do drugega. Jedli pa so tiho, ker je vsak željno pričakoval, kedaj pride vrsta nanj. Ko so se najedli, vstopili so se vsi v kolo in začeli po enej nogi divje poskakovati. Kedar jih je skakanje utrudilo, pocepali so po tleh in pospali.

Vse do sedaj sem gledal izza bližnjega drevesa to hrupno zabavo. Pazil sem, da jih ne zmotim in pozornosti njihove nase ne obrnem, ker sem dobro vedel, da ne vidijo radi domačini avstralijski, ako jih kdo moti. Sedaj pa, ko je cela tolpa ležala in smrčala, porabil sem ugodno priliko in odšel v stran poiskat primernega mesta za prenočišče. Izbudivši se drugega dne začnem gledati okoli sebe, in na veliko veselje zagledam svoj plašč prav blizu sebe. Živo mi je v spomin stopil strah, ki sem ga užil prešlega večera, in da bi se ognil novim neprijetnostim, gledal sem, da se pred kot pred na tihem in neopažen poberem od neljubih sosedov svojih. Ali ko sem se prigotovil za odhod, dojdeta mi nasproti zopet dva domačina. Z znamenji sta mi nekaj dopovedavala. Sprevidel sem, da je namera moja sedaj podrta. Kaj sem hotel. Da ne bi z nasprotovanjem svojim divjaka ujezil, šel sem ž njima k ostalim, ki so uže stali vsi oroženi. Eni so vzdigali kopje po 10 črevljev dolgo, ki ima ostro železno bodečino; eni so sukali kratke grčaste gorjače, na debelejšem koncu z ostrimi žeblji in kostmi nasajene; večina pa je bila orožena z bumerangi. Ko so me zagledali, koj so zgrmeli name s silnim kričanjem in mi začeli plašč z ramen vleči. Da bi jih upokojil, dajal sem jim čaja in sladorja, med tem pa se jih več vrže name, in kot bi gori pogledal potegnili so z mene vse, kar sem imel. Še le na nujne prošnje so mi vrnili plašč in ranec.

Odpravljal sem se naprej. Popreje pa sem še poskusil, ali bi mogel kaj izvedeti od njih, kodi naj se spustim, da prav pridem. Pravil sem jim, da bi rad prišel v Portland. Razumeli so me, in s tega sem spoznal, da so uže več potov občevali z Angleži, kajti na moja vprašanja so mnogi po angleški odgovarjali. Tudi so mi povedali, da se njihovo pleme „Miniera“ naziva, in ima sedaj vsega vkup do 200 duš. Nekateri so se nedavno od njih oddaljili, ali čez kaj dni se jim hočejo zopet pridružiti. Tudi so mi svetovali, naj potujem ž njimi, ker pojodjo nekaj časa tudi oni proti Portlandu. Potem mi hočejo pokazati razsežno planjavo, na katerej gotovo ne bodem zašel.

Poslušal sem jih in šel ž njimi več ur po pustnem lesu. Žene so bile še dosta mlade, ali izredno debele. Na hrbtu so nosile malo deco, večja pa je veselo poleg stopicala. Vse so bile pri svojih možeh, kateri so jih pri težavnej hoji čez grm in strm podpirali. Vsak mož je imel po dve, tri žene. Starci in starke so se vlekli počasi za tolpo. Če so s potoma kačo ali gašarico ugledali, koj so jo pomahali in slastno požrli.

Slednjič smo dospeli iz lesa, in pred nami se je razgrnila nepregledna planjava, brez gričev, brez drevja. Kakor daleč je oko neslo, vse je bilo pod vodo. Tu sem popustil družbo in se zpustil naravnost proti Portlandu, kakor so mi pokazali.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

K veliki noči 1890.

Velika noč, praznik vstajenja Kristovega je enako vesel praznik oživljenja, vstajenja v duševnem življenji, kakor v naravi. Zato se tudi opravičuje nekoliko premišljevanje ravno sedaj o naši politični in gospodarski sedanjosti in o nadah za prihodnost.

Ako gledamo v ožje naše slovenske pokrajine, kaže se nam nekoliko boljšanja. Tu vidimo nekoliko sledu Taaffe-jevega vladanja, nekoliko narodne pravičnosti, katera se je izrazila najživahnejše povodom desetletnice deželnega predsedovanja gospoda barona Winklerja. Štajerska, Primorska in izrekoma Koroška, pa nam kaže večinoma trdo malovspešno borbo Slovencev za svoj obstanek. V gospodarskem oziru gibamo se Slovenci sicer primeroma živahno, toda z vrha doli le poredkoma kapajo spodbujalne podpore. Pridevek ubogih dežel na jugu države rešuje se večinoma le v tem smislu, da se naše dežele smejo podperati v razmerji k pičlim njihovim dohodkom, ne pa z onega stališča, da je takim zaostalim deželam treba izdatnejše pomoči v ta namen, da se tudi uvrste med bogateje.

Ako se ozremo na vso našo državo, opazujemo v Cislajtaniji ravno sedaj prvi pomenljiv vspeh Taaffejevega pomirljivega prizadevanja: Češko-nemška poravnava je toliko kot zgotovljena in s tem storjen je prvi pomenljiv korak k miru med narodi avstrijskimi. Pa tudi na Ogerskem nastala je pred malo dnevi premenba, o kateri se nadejamo, da pripelje k boljšim vspehom, kakor jih je imelo vladanje načelnika nekdanje „Tigrove“ stranke, Koloman Tisza.

Sedanji predsednik ogerskega ministerstva grof Szapari, je mož, ki uživa v obilni meri zaupanje cesarjevo in zato je nada, da bode zanaprej tudi na Ogerskem prevladaval duh cesarjev.

Ako pogledamo še dalje po Evropi, vidimo marsikje manj povoljna znamenja, za nas Avstrijce izrekoma, kažejo se razmere na Balkanskem polotoku neprijaznejše. Boljšajo se pač razmere na Francoskem, kar nam more posredovati tudi boljših razmer z Rusko. Odstop Bismarkov pouzročil je neko negotovost in nezaupljivost glede ohranenja Evropskega miru, vsled tega je že nekoliko cena padla državnim dolžnim pismom; vendar pa je napačno mnenje, da bil kdorkoli nenadomestljiv, ako mu je prav ime Bismark, on ima velikanske zasluge za združenje Nemške, ali, kar je za združeno Nemško povoljno, to more biti za Avstrijo ravno pogubno in zato Avstrija ne more pretočiti tudi solzice za Bismarkom, najmanj pa mi Slovenci, ako se le malo oziramo na osodo, katero je narekaval z unično brezozirnostjo Bismark slovanskemu življu, v sedanji Nemčiji.

Naši dopisi.

Iz Zg. Tuhinja. Kakor je osvedočil prvi sejmski dan v naši občini, utegnejo sejmi, katere je visoka deželna vlada dovolila, biti vrlo dobri.

Res je, da je bil čas za kupčijo precej ugoden, namreč semenj je bil v dan 20. februvarja tega leta, vendar nismo pričakovali tako povoljnega vspeha. Prignalo se je goveje živine okoli 600 glav. Smelo trdim, da se jo je prodalo nad dve tretinji. Žal, da je bilo krav tako malo na semen postavljenih.

Tudi drugih živali, kakor prasičev in ovac je pomanjkovalo. Zelo pa so se pohvalili kupci z blagom (kramarji). Seveda bilo jih je le deset; kajti sedaj še niso sejmi povsod znani, upamo pa, da bode drugi semenj, kateri bo na veliki četrtek, namreč 3. aprila t. l., še bolje obiskan. Zadovoljni pa smo, da je le tak, kakor je bil prvi, kateremu naj bodo lični tudi vsi drugi.

Dobrova, 30. marca. (Požar.) Danes o poludveh popoludne pričelo je iz neznanega uzroka goreti pri Joštu na Švici št. 25. Zgorelo mu je: hlev, pod in vezani kozolec ter en voz in vse drugo, kar se je pod temi podstrešji nahajalo. V trenutku razširil bil se je ogenj tudi preko vseh po domače Hlapčonovih poslopij št. 26. Temu je pogorelo prav vse: hiša, hlev, pod, kozolec, svinjak, pet prasičev (4 mali in ena svinja), žito, krma do zadnje bilke. Rešili so le govejo živino, in one stvari, katere so se v pritličji nahajale. Prvi ima škode do 400, drugi do 900 gld. Zavarovana sta pogorelca vsak le za 300 gld. Mladenič, France Hudnik, Martinovčev iz Hruševo, se je posebno vrlo obnašal, rešil je eno kravo in eno tele iz hleva, ko je bil uže ves krov se nad hlevom sesedel. Veter zanesel bil je ogenj tudi tja v hrib, opraviti bilo je dosta, da so pogasili in gozd rešili.

M. R.

Iz Ljubljane. — Gospod deželni predsednik baron Winkler vrnil se je minulo nedeljo zjutraj z Dunaja nazaj v Ljubljano potem, ko je bil v četrtek pred sprejet pri cesarju v avdijenci.

— **O kamniški železnici** poroča se nam, da zgradba njena dobro napreduje, savski most pri Črnučah bode kmalu dograjen, ker so bile koze že dodelane pred par tedni. Edino zarad stavišča kolodvora še ni rešena pravda med nekaterimi meščani kamniškimi in mestnim zastopom tamošnjem. Po vsih načrtih bil je kolodvor odločen za južno stran mesta, še le pri zadnjem komisijonelnem ogledavanji zahtevala je ena stranka kolodvor na severni strani mesta, med meščani nastala je potem velika razburjenost, katero je tudi pri mestno-odborniških volitvah zahtevala svojo žrtvo in večina mestnega odbora storila je vse mogoče korake zoper to nepričakovano zahtevo, izrekoma z ozirom na povekšano nevarnost za prebivalce mesta. Sedaj razpisan je za 10. dan aprila nov komisijonalni ogled, pri katerem se bode, kakor upamo, razprtija poravnala.

— **Shod slovenskih poslancev v Ljubljani.** Včeraj popoludne imeli so v Ljubljani bivajoči slovenski poslanci razgovor zaradi nameravanega shoda vsih slovenskih poslancev in so na podlagi soglasne izjave slovenskih državnih poslancev sklenili, omenjeni shod prirediti v poletji tega leta.

— **„Politični katekizem za Slovence“** spisal pokojni monsignor Andrej Einspieler, za sedanje razmere prenaredil in pomnožil Filip Haderlap, na svitlo dal in založil Gregor Einspieler, župnik in deželni poslanec. 1890, je naslov drugemu natisu znane, vsakemu Slovencu potrebne knjižice, katera stane samo 20 kr. Bodi za pirhe gorko priporočena.

— **Sušec ima še vedno zavihan rep,** pa tudi Mali traven ni boljši. Po vročini v zadnjih dneh marca, katera je segala do 24° R. gorkote, imeli smo dne 31. marca hudo uro z bliskom in ob Savi gori s točo, včeraj pa je pihala celi dan mrzla sapa med deževjem. Danes zjutraj pa je kazal gorkomer v zavetji mestnih hiš ljubljanskih pičlo 1° gorkote.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. Državnozborske počitnice, ki so se pričele minuli petek, pri gosposki zbornici dan kasneje, trajajo do vštetega dne 15. aprila. Na 16. dan aprila napovedana je za zbornico poslancev seja z razpravo državnega proračuna.

Med tem so za dan 16. aprila sklicani zaupni možje češke in nemško-češke stranke v ministersko predsedništvo v ta namen, da jim vlada predloži načrte zakonov glede razdelitve tamošnje deželno-kulturnega društva in pa druzih v kompetenco deželnega zbora spadajočih predmetov v smislu storjenih dogovorov.

V zadnji seji državnega zbora zavrgla se je še z večino 21 glasov izvolitev levičarskega poslanca, židovskega bogataša Auspitz-a, zavolj tega, ker je pri volitvi denar njegov najbolj vplival na izid volitve.

Mnogo levičarjev se je odtegnilo glasovanju, na mesto njih pa je pobijala veljavnost volitve nemškonarodna stranka in ako ravno se je tudi velik del poljskega kluba odtegnil glasovanju, je bila vendar volitev izrečena za neveljavno z večino 21 glasov.

Cesar imenoval je grofa Taaffe-ja za kanclerja Leopoldovega reda.

Včerajšnja uradna „Wiener Ztg.“ objavlja Najvišji cesarski ukaz, po katerem se vpelje „vojaška zaslužna svetinja“, katero imajo nositi one osebe, katerim se naznani cesarjevo pohvalno priznanje za odlično službovanje v vojski — ali izraz cesarjeve zadovoljnosti za posebne zasluge v miru.

Ob enem razglašajo se dotična pravila.

Dalje razglaša uradni list:

Cesarski patent, s katerem se skliče deželni zbor Moravski za 9. dan aprila t. l. v ta namen, da se preliči tamošnji zemljišno-obvezni dolg v novo deželni dolg, dalje zakon, s katerem se premeni dodatek k državnozborskemu volilnemu redu za nefideikomisarično veliko posestvo št. 1. in 5. za kraljevino Češko, dalje zakon glede naprave druzega tira Krakovo-Přemyselske in Přemysel-Lvovske proge priv. gališke Karol Ludvikove železnice. V mestnem odboru dunajskim se, kakor tamošnji listi pišejo, že močno glasi protisemitska (protižidovska) stranka, izrekoma dr. Lueger in Haufler, katera sta s klicom „nesreča Avstrije“, zelo ojstro govorila o škofu Ronay-u, grofu Bombelles-u in o dvornem svetovalcu Weilen-u. Judom prijazni listi ali tiho molče o vsih takih napadih ali pa, ako so še manj skušeni, hudo mlatijo po takih mestnih odbornikih, v bistvo takih osobnih vprašanj pa se ne spuščajo.

Prav tako imajo konservativni listi (Vaterland) v razgovoru povode za odstop predsednika državno-železniške družbe fcm. barona Scudier-a, ter razkrivajo njegovo preteklost.

Češka. — Dne 30. meseca marca, priredili so mladočehi, potem ko je ministerstvo notranjih zadev proti izreku cesarskega namestništva, volilne shode in druga zborovanja mladočehov dovolilo, šestero takih volilnih shodov in zborovanj, v katerih so prvo besedo imeli poslanci dr. Jul. Gregr, Špindler, Trejbal, dr. Edvard Gregr, dr, Engel in Horak, in pa dr. Kučera. Dr Ed. Gregr-jev shod bil je toliko živahen, da ga je vladni komisar razpustil, vsi shodi pa so imeli pripoznan namen, pobijati veljavnost staročeškega kluba brez ozira na vse dejanja in dogodbe zadnjih mesecev. Po pravici toži glasilo staročeškega kluba „Politik“ o takem bratomorskem spodkopavanji, veljavnosti najodličnejših in najbolj zasluženih mož češkega naroda, ker s tem se samo slepi in namenoma na kriva pota spravlja narod sam in se onemogoča boljša njegova prihodnost. Na napade dr. Vašaty-jeve v državnem zboru odgovorilo mu je sedaj tudi tiskarsko društvo „Politike“, kateremu je bil ta mož nekaj časa celo predsednik s tem, da mu je odpovedalo njegov delež ter ga izključilo iz društva“

Gališka. — Ruski pomočni odbor nakazal je stradajočim Rusinom v Galiciji 6330 gld. v gotovini in pa 8000 metercentov žita. Take dogodbe pripomogle so gotovo najizdatnejše v to, da se je Galiciji za tamošnjo bedo z novega dovolilo nemudoma še 700.000 gld. državne podpore.

Ogerska. — Dva nova zvezka Košutovih spisov pripravlja sedaj poslanec Helfy, ti spisi razpravljajo dogodbe z leta 1860—1867 in pa odlične osebe z leta 1848. med drugimi: Szecheny, Vesseleny in Andrassy-a. V dotičnem pismu podpiše se Košut: „L. K. bivši ogerski državljan, sedaj pa le še iz domovine izgnan Oger.“

Nemška. — Bismark je odšel, pa, dal je skrbeti za to, da so se mu pred očmi cesarjevimi skazovale najsijajnejši časti, hoteli so mu izpreči konje, da bi ga bili vozili ljudje, priredile so se mu baklade, pripravlja se mu častna adresa, in za to sostavljen odbor se posvetuje, ali bi se mu ne zgradila tudi lastna hiša v Berolinu.

Do sedaj še ni bilo čitati, da bi bil cesar izrazil javno nevoljo svojo o demonstracijah, ki so v prvi vrsti zoper njegovo osebo.

Shod za zboljšanje stanja delavcev v Berolinu končal je svoje delovanje za sedaj ter zadevajo sklepi njegovi:

1. vredjenje dela v rudnikih;
2. vredjenje nedeljskega dela;
3. vredjenje dela otrok;
4. vredjenje dela mladih ljudi;
5. vredjenje dela pri ženstvu;
6. izvršitev dogovorjenih naredb.

Cesar sprejel je konečno člene konference pri večerji.

Odgovorni urednik Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.